

Wat zijn goede vrienden?

Noorderlicht
ROTTERDAM
dienst

Preek zondag 7 februari 2021
Voorganger: ds. Niels de Jong

Preek

Dienst 7 februari 2021, voorganger: ds. Niels de Jong

Spreuken 6

Wat zijn goede vrienden?

Vrienden – de definitie daarvan kan nogal verschillen. Aan het ene uiterste heb je mensen die de lat hoog leggen en alleen diegenen vrienden noemen met wie ze ongeveer alles delen. Zeg maar alleen een BFF telt, een best friend forever. Je zou zeggen dat je daar er maar een van kan hebben, maar tieners denken daar anders over en gebruiken rustig het meervoud van BFF. Daar moet je natuurlijk niet over in discussie gaan, want dat laat meteen zien dat je hopeloos verouderd bent. Dat is ongeveer hetzelfde als lid zijn van Facebook – ook een teken van verouderd zijn. Over Facebook gesproken – die zitten aan het andere uiterste, want volgens Facebook kun je bijna iedereen wel als vriend beschouwen, zelfs mensen die je nauwelijks kent. Volgens Facebook heb ik – inderdaad ook ik ben hopeloos ouderwets – er dan ook honderden en daar zitten mensen bij die ik nog nooit gesproken hebt.

Als we vandaag het over vrienden, vriendschap hebben, denk ik niet aan deze uitersten, maar daar toch wat meer tussenin. Vrienden zijn mensen met wie je bevriend bent – en daar is iets meer voor nodig dan wat Facebook ons wil doen laten geloven, maar daar is minder voor nodig dan gelijk BFF, best friend forever, te zijn. Ik wil het vandaag redelijk ruim nemen. Als ik het over vrienden heb, dan kun je elkaar vaak zien en spreken, maar misschien ook wat minder vaak. Je kunt verre vrienden hebben en ook vrienden met wie je close bent. Je kunt zelfs vrienden hebben die je misschien vooral collega of burens of broers noemt, terwijl je eigenlijk heel vriendschappelijk met elkaar omgaat. Ik ben niet zoals Mark Zuckerberg, maar ik ben vandaag ook weer niet al te moeilijk en tel heel wat mee als het gaat over vrienden.

Wij mensen kunnen eigenlijk niet zonder zulke vrienden, zonder vriendschappen. Iemand zonder vrienden, zonder vriendschappelijke contacten – die is hoogstwaarschijnlijk behoorlijk eenzaam. Want vriendschap doet zo enorm goed. Vriendschappen maken het leven goed en mooi. Als je een tijdje optrekt met iemand en je ontdekt dat iemand je vriend is geworden, je vriendin, dan doet dat enorm goed. Dat stelt Spreuken in hoofdstuk 27:

De geur van balsem en wierook maakt gelukkig, maar zoeter voor het hart is ware vriendschap (27:9)

Die geur van balsem en wierook – waarschijnlijk verwijst dat naar een feestelijke maaltijd. Zoiets maakt gelukkig. Maar nog beter dan een feestelijke maaltijd is ware vriendschap. 'Zoeter voor het hart is ware vriendschap'. In die tijd kon je iets niet zoet maken – je kon alleen ontdekken dat iets zoet was. Zo is het ook met vriendschap – je kunt dat niet maken of afdwingen, maar je kunt het wel ontdekken. Dat iemand je vriend is geworden. En dat maakt gelukkig, dat doet je zo goed. Je hart, dat is de kern van je wie je bent, dat knapt op van ware vriendschap. Wij hebben vrienden nodig.

Spreuken benoemt vaker die waarde van vriendschap. Bijvoorbeeld in 18:24:

Een echte vriend is meer waard dan een broer (18:24)

Dit is nogal een uitspraak in een cultuur waarin de familiebanden nog veel sterker waren dan in de onze. Zeker als die broer ver weg is, misschien letterlijk of figuurlijk, dan is een vriendschap waardevol.

Een vriend dichtbij is beter dan een broer ver weg (27:10)

Die broer – of breder gezegd: je familie – kies je niet uit. Niet bij iedereen is die broer of zus of vader of moeder beschikbaar. Soms is die familie – ook al wonen ze niet eens op grote afstand – toch erg ver weg. Ze voelen als onbereikbaar. Nu ben je door je familie gevormd – onmiskenbaar. Maar hoe ouder je wordt, hoe meer je wordt gevormd door je vrienden, die je over het algemeen wel zelf kiest. Deze vrienden komen soms dichterbij dan je eigen familie. En zij vormen jou en jij vormt hen.

Ik denk dat het weinig uitleg behoeft, dat vriendschap belangrijk is voor ons welbevinden. Maar goed, vriendschap is niet vanzelfsprekend. Er zijn er die lijden aan een tekort aan vrienden. Of dat de vriendschappen alleen maar oppervlakkig blijven. Of aan vriendschappen die eenrichtingsverkeer lijken. Of dat vriendschappen of vriendengroepen ingewikkeld worden. We kunnen niet zonder vrienden zou je kunnen zeggen, maar vriendschappen gaan ook niet allemaal vanzelf. Daarom is een belangrijke vraag: wat is nu 'ware vriendschap'? We gaan diverse spreuken langs die allemaal cirkelen rondom deze vraag naar ware vriendschap – en ik hoop dat het je helpt om een betere vriend te zijn. We beginnen met dit kenmerk van een vriend:

Een vriend is je altijd toegedaan (17:17).

Een vriend is er altijd voor je. Dat is het kenmerk van vriendschap, dat die ander er is in goede en kwade dagen. Nu is dat niet altijd te voorspellen wie je goede vrienden zullen zijn en blijven. Ik heb het al zo vaak gehoord dat mensen die een crisis hadden meegemaakt dat ze zeiden: 'dan leer je ook je vrienden kennen'. En dan kan er ook nog wel eens wat verschuiven. Mensen waarvan je dacht dat ze goede vrienden waren, kunnen soms opeens niet thuis geven. En mensen die voor je gevoel wat verder van je af stonden, waren er toen je hun vriendschap nodig had.

Spreuken ziet dat trouwens ook dat vrienden wegblijven in moeilijke tijden:

Een arme wordt door al zijn broers gehaat, meer nog door zijn vrienden, ze gaan hem uit de weg; als hij een beroep op ze doet is dat tevergeefs (19: 7).

'Rijkdom maakt veel vrienden, een arme komt alleen te staan (19: 4)

Je hebt blijkbaar mensen die willen best vrienden zijn, maar niet als het lastig wordt. Dan gaan ze je uit de weg. Dan zijn ze je opeens niet meer toegedaan. Zoals die verloren zoon uit het verhaal van Jezus, toen zijn geld op was, toen hij geen feestjes meer kon maken, toen was hij opeens hij snel al zijn nieuw gevonden vrienden kwijt.

'Wie veel vrienden heeft, raakt snel geruïneerd' (18: 24)

Al te veel vrienden hebben, een allemansvriend, als je zomaar iedereen als je vriend beschouwt – dan raak je snel geruïneerd. Dan vertrouw je mensen al te snel bijvoorbeeld met alle gevolgen van dien. Dat zag je ook bij die jongste zoon. Hij had in dat verre land al snel vrienden bij de vleet. Maar ze trokken hem leeg, ze ruïneerden hem en lieten hem achter. Hij kwam bedrogen uit. Waarom? Die vrienden waren niet bevriend met hem om wie hij was, maar om wat hij had. Voor zijn geld, voor zijn feestjes. Hij was een middel tot plezier. Maar dat is geen vriendschap. Je bent geen vrienden omwille van een doel. In ieder geval dan is het geen ware vriendschap in ieder geval. Gebeurt natuurlijk ook bij ons nog steeds – dat iemand vrienden met je wil zijn voor status. Om zelf gezien te worden. Of om zijn aantal vrienden op te krikken, omdat diegene denkt meer status te hebben als hij je kan laten zien veel vrienden te hebben. Maar bij echte vriendschap ben je niet een middel tot een doel. Bij echte vriendschap ben je kostbaar om wie jezelf bent. Bij tegenslag kom je er vaak achter of dat werkelijk zo is. En dan kun je wel eens tot pijnlijke ontdekkingen komen.

Maar goed, als je goede vrienden zoekt, hoe kun je die vinden? Nou laten vriendschappen zich niet afdwingen. Het is meer zo dat je ontdekt dat je bevriend bent geraakt. Dat je opeens ziet – jij bent als een vriend voor mij. Als een vriendin. Spreuken noemt wel een paar dingen die de kans verhogen dat je vrienden krijgt. Verspreid door het boek Spreuken vond ik drie dingen die hij noemde: een zuiver hart, beminnelijk spreken, vrijgevig zijn. Het is geen garantie, maar spreuken ziet dat mensen met zulke karaktertrekken makkelijker vrienden maken. En dat is wel logisch. Als je bijvoorbeeld nogal gierig bent of al te zuinig – dat helpt niet om vrienden te vinden. Of als je niet beminnelijk spreekt, maar altijd maar kritische en cynisch – dat stoot op een gegeven moment ook af. En als je geen zuiver hart hebt, oftewel je hebt een dubbele agenda – dat voelen mensen aan en dan zijn ze op hun hoede voor je. Dat helpt dus ook niet.

Wat ook niet helpt is al te kritisch zijn over je vrienden.

Wie vriendschap zoekt, dekt fouten toe, wie ze telkens oprakelt, verliest zijn vrienden (Spreuken 17: 9)

Op ieder mens zijn wel dingen aan te merken. Ook bij je vrienden. Als je die niet toedekt, maar ze openbaar maakt, er met anderen over gaat zitten praten, dan wordt die fouten alsmaar groter en groter. Dan vind je geen vriendschap, want niemand is goed genoeg, er is niemand die jou altijd aanvoelt, altijd geeft wat je zoekt. En als je dan ook steeds maar weer oude koeien uit de sloot haalt, misschien door er voortdurend grappen over te maken, verlies je je vriend ook.

Je kunt te kritisch zijn over je vrienden, maar je kunt ook te weinig kritisch zijn tegen je vrienden. Dat als er dingen zijn die je ziet bij je vriend of vriendin, die niet kloppen. Een bepaalde negatieve karaktertrek. Of een bepaalde vervelende eigenschap. Een gewoonte of patroon dat schadelijk is. Als dat speelt bij jou vriend of vriendin, dan heeft diegene jou nodig. Immers, zonder het perspectief van anderen zullen we ook nooit onze sterke en zwakke kanten leren kennen. Spreuken zegt daarom:

Zoals men ijzer scherpt met ijzer, zo scherpt een mens zijn medemens (17: 7)

Beter dat je openlijk terechtgewezen wordt dan dat je uit liefde wordt gespaard. Het verwijt van een vriend is oprecht, de kus van een vijand al te hartelijk (27: 5, 6)

Echte vrienden zijn oprecht. En vertellen elkaar wat gezegd moet worden, ook als het pijnlijk is. In een andere vertaling klinkt het zo: 'wonden door iemand die liefheeft, zijn tekenen van trouw'. Als je iemand je pijn doet door dat hij iets zegt, iets aanwijst wat niet klopt. Dan doet dat zeer, maar het is een teken van trouw. Want blijkbaar durft die vriend het risico te nemen om iets in je leven aan te wijzen – omdat jij hem dan meer waard bent dan de vriendschap zelf. Koester zulke mensen die dat risico durven nemen, die dingen bespreekbaar durven maken. Als je dat niet doet, dan hou je alleen mensen in je omgeving over die niets zeggen of die je alleen naar de mond praten.

Nog een laatste kenmerk van ware vriendschap, dat is trouw. Een vriend die niet loyaal is, die niet trouw is, die je zomaar laat zitten. Op zo'n vriend kun je niet aan. En dan is vriendschap niet echt vol te houden. Misschien ben je zo ook wel vrienden verloren, omdat er een gebrek aan trouw was, een gebrek aan commitment. Je zou kunnen denken dat het een eigenschap is die nu niet zo dik bezaaid is, dat er daar nu veel mensen zijn die veel moeite hebben om trouw en gecommiteerd te zijn in een snelle, drukke wereld. Maar Spreuken zag dat in zijn tijd ook al. Spreuken zegt:

Velen roemen hun eigen trouw, maar wie vindt een mens die werkelijk betrouwbaar is? (20:6)

Wie vindt een mens die werkelijk betrouwbaar is, op wie je aan kunt, ten allen tijde? Die jou niet in de steek laat? Spreuken stelt heel realistisch – dat is nog niet zo makkelijk... Maar Spreuken laat ons dan ook gelijk naar onszelf kijken. 'Velen roemen hun eigen trouw'. Blijkbaar hebben we zomaar de neiging om onszelf te hoog in te schatten hierin.

Ware vriendschap bestaat tussen twee mensen die trouw zijn. Op de trouw en betrouwbaarheid van een ander heb je niet zoveel invloed. Maar je kunt natuurlijk wel zelf kiezen of je trouw bent en blijft aan de mensen om je heen. Essentieel voor ware vriendschap.

Even samenvatten tot nog toe. We hebben een rondje gemaakt langs een heel aantal Spreuken om te zien wat ware vriendschap is. We zagen dat zulke ware vriendschap waardevol is, goed doet. Met je verlangen naar vrienden is dus niets mis. In zo'n ware vriendschap ben je oprecht naar elkaar toe, eerlijk en ook kritisch als het moet. Ook weer niet overal kritisch over en je rakelt ook niet voortdurend de fouten van een ander op. Bij ware vriendschap kun je op elkaar aan, ben je elkaar toegedaan, leef je met elkaar mee – in goede en slechte tijden. Ook als die ander in de put zit, in een crisis, wind tegen heeft of je weinig te bieden. Dan ben je trouw. Dan ben je beschikbaar. Je zou het misschien zo kunnen samenvatten - als je midden in de nacht iemand nodig hebt, wie kun je dan bellen? Dat zijn je vrienden. En je kunt m ook omdraaien: voor wie ben jij zo'n vriend? Wie durft jou 's nachts te bellen?

Nog een laatste punt – als je ware vriendschap kent, als je goede vrienden hebt – hoe hou je dat vast? Hoe koester je nu bestaande vriendschappen? Spreuken deelt daarover diverse observaties. Ik deel er kort drie:

Bezoek een vriend alleen zo nu en dan, anders wordt je hem te veel en gaat hij je haten (25: 17)

Je kunt natuurlijk te weinig tijd aan je vrienden besteden. Dat is onze cultuur waar we zo snel al te druk zijn, zomaar te weinig tijd aan vrienden besteden. Maar je kunt ook te veel tijd aan een vriend besteden, te vaak een beroep op een vriend doen.

Zoals een dolleman maar in het wilde weg schiet, zo is iemand die zijn vriend bedriegt en zegt: 'het was maar voor de grap'. (26: 18, 19).

Je kunt ook oneerlijk worden in vriendschappen. Dat je iemand een streek levert en dan zegt: het was maar voor de grap. Je moet er wel zorgvuldig met je grappen zijn, anders beschadig je vrienden. Want een dolleman die in het wilde weg schiet, de kans is heel, heel groot dat hij dingen beschadigt. Zo kun je ook je vrienden beschadigen als je 'voor de grap' dingen doet of zegt die pijn doen.

Hou een vriend in ere (27:10)

Als je bevriend bent met iemand, dan kom je dingen te weten van diegene. Je ontdekt hoe langer hoe meer zijn sterke en zwakke kanten. Dan kun je in de verleiding komen om dingen te vertellen over die ander, dingen waardoor die vriend van jou er niet beter op komt te staan. Dat zou zomaar kunnen. Of je vertelt zulke dingen tegen een gedeelde vriend. Maar daarmee hou je je vriend of vriendin natuurlijk niet in ere. Dan beschadig je hem. En ook de vriendschap. Als je je vriend of vriendin in ere houdt, dan houdt de vriendschap langer stand.

Spreuken heeft veel te vertellen over vriendschap – allerlei wijsheid die ons meer zicht geven op wat ware vriendschap is en ook hoe zelf betere vrienden kunnen zijn.

Ik sluit af met de tekst waarmee we begonnen.

De geur van balsem en wierook maakt gelukkig, maar zoeter voor het hart is ware vriendschap (27:9)

Deze spreuk zegt – er zijn van die mooie dingen in het leven, zoals de geur van balsem en wierook. Of mooie muziek. Of een goed boek of een sterke serie. Die dingen maken je gelukkig, maar zoeter voor het hart is ware vriendschap. Oftewel wat nog beter is voor jou dan die gelukkig makende dingen is, wat nog meer je hart vervuld, is ware vriendschap.

Ik weet niet of je ware vriendschap hebt gevonden. Of dat het al een tijdje voor je zoeken is. Of je gelukkig bent in de vriendschap of juist niet erg gelukkig. Ik weet niet hoeveel oprechte vrienden je hebt. Als je het hebt gevonden, geniet ervan, wees er zuinig op, het is zoet voor het hart, een van de mooiste dingen van het leven.

Maar ergens schiet elke vriend of vriendin tekort. En ook je vrienden bij elkaar – ze zullen je heel goed doen. Maar hun vriendschap is niet alles wat je hart nodig heeft. Daarvoor moet je ergens anders zijn. In het Nieuwe Testament lezen van we een groepje leerlingen – gewone mannen. Ze dachten dat ze in de leer waren bij een rabbi. Een fantastische rabbi. Ze keken hun ogen uit. Hij onderwees hen. Ze konden zich aan hem scherpen. Hij daagde uit. De rabbi stond mijlener boven hen. Zij waren niet van zijn niveau, maar ze mochten bij hem in de leer zijn. Dat vonden ze al een enorm voorrecht. Op een gegeven moment – aan het eind van zijn leven, vlak voor zijn sterven, zei deze rabbi. 'Ik noem jullie mijn vrienden' (Johannes 15: 15). Hij, Jezus, zag zijn volgelingen als zijn vrienden. En zo ziet hij zijn volgelingen nog steeds. Hij noemt ze zijn vrienden. En de vriendschap die hij biedt, vult je hart. Die vriendschap is levensvervullend.

Er is geen vriend die je meer is toegedaan. Hij is ook oprecht en eerlijk. Hij is scherp. Hij dekt je fouten toe. Hij is beschikbaar. Hij is betrouwbaar. Hij houdt je in ere. En hij heeft je lief.

'Er is geen grotere liefde dan je leven te geven voor je vrienden' (Johannes 15: 13).

Hij gaf zijn leven voor zijn vrienden aan het kruis. Deze vriend zegt ook:

Jullie hebben mij niet uitgekozen, maar ik jullie, en ik heb jullie opgedragen om op weg te gaan en vrucht te dragen, blijvende vrucht (...) Dit draag ik jullie op: heb elkaar lief (Johannes 15: 16, 17).

Als je deze Jezus volgt in je leven. Dan heb je ten minste 1 iemand die jou ziet als zijn vriend. Iemand die je ware vriendschap biedt. En als je die ware vriendschap kent, wordt je zelf ook een betere vriend. Want als je met hem omgaat, wordt je door hem gevormd. Je gaat dingen van hem overnemen. Dingen die jou o.a. tot een betere vriend maken.

Amen.

De dienstpagina van vandaag vind je **hier**.

In februari 2021 collecteren we voor de diaconie. Je bijdrage wordt enorm gewaardeerd.

Heb je je als geabonneerd op ons YouTube-kanaal? Je vindt ons hier:

<https://www.youtube.com/noorderlichtrotterdam>

